

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Letna vsota četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej - Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. - Nepriljubljena pisma se ne sprejemajo

Prejemna številka Dm 100 - Cena: na 1 mesec Dm 5.-, na četrt leta Dm 15.-, na pol leta Dm 30.-, na leto Dm 70.- (mesečno) - Glasilo: po dogovoru

Glasilo, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2005. Štev. čekovnega računa 14.000

K občnemu zboru

Prihodnjo nedeljo bo občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze, Jugoslovanska strokovna zveza je matica krščansko-socialističnega gibanja. Zato je njen občni zbor nad vse važen. Je tako rekoč parlament, kateri polaga pred oči delegatov vseh organizacij in s tem pred oči vseh članov račun o preteklem delu in polaga smernice za bodoče delovanje. Preteklost in bodočnost pa spaja sedanost.

Vse to je potrebno in odločilno. Vsako gibanje je nekaj živega. Načela so tisti življenjski sok, ki ohranja, dviga in krepi organizacijo, v praksi pa pokaže, v koliko so načela udeležena, v katero smer se mora delovanje pokreta naravnati, kakšne pogoje je napravila organizacija v preteklosti, kaj terjala od nje sedanost in kam jo kliče bodočnost.

Za strokovno organizacijo ni bilo preteklo leto ugodno. Stalne gospodarske krize so utesnjevale gospodarsko moč delavstva, splošna duševna razrvanost je pospeševala malodušnost in nezaupanje zlasti med delovnim ljudstvom. V tem pogledu je JSZ sijajno vzdržala. Somišljenike je pravočasno opozorila na ves ta razvoj, opozorila jih je na posledice tega razvoja, pa tudi na dolžnost, katero imajo do organizacije, da zlomijo ost tem posledicam. Svojo nalogo so razumeli dobro. Požrtvovalno so šli na delo, radi česar so izgube v organizaciji radi nezaposelnosti nadomestili z novimi člani. Veliko zavednost so pokazali tudi tisti tovariši, katere je usoda vrgla na cesto. V veliki večini niso izgubili stika z organizacijo, ampak so se zanimali z istim ognjem za njej razvoj, uživali njeno duhovno hrano in se tako še nadalje poglabljajo v občestvo krščanskega socialističnega gibanja.

Ta duhovna skupnost je nujna in neobhodno potrebna. Brez te skupnosti je pokret nemogoč, ker bi bil brez tiste borbenosti in udarne sile, ki z železno nujnostjo pritegne nase še neorganizirane tovariše in ki vceplja spoštovanje in priznanje tudi pri tovariših, ki so nam načelno nasprotni.

Zavedati se moramo, da je veliko tovarišev, ki spadajo po svojem krščanskem naziranju v naš krog, pa vendar stojijo ob strani, so popolnoma indiferentni ali celo pokretu nasprotni. Se pač moramo zavedati, da so otroci svojega časa. Njihova vzgoja je bolj meščanska, kakor delavska. Meščanstvo pa je duhovno v razsulu, zato ne veruje v absolutno moč idej, ampak meni, da je tedaj varno v vseh svojih interesih, če jih štiti pol. stranka, ki sedi na vladnem krmilu. Ker so tako vzgojeni, ne pojmujejo še, kakšen pomen ima absolutna svoboda od vsake meščanske in politične organizacije za strokovno organizacijo. Ne pojmujejo še, da je idejna sila, in sicer idejna sila brez kompromisa, nad politično silo stranke. Istotako ne pojmujejo, kakšno odrediščno moč ima za delavstvo in za delovno ljudstvo taka popolna neodvisnost strokovne organizacije in pokreta sploh. Svetopisemski rek, da ni mogoče služiti dvema gospodoma, velja zlasti za pokret. Najhujše je, če velja strokovna organizacija v očeh tistih, za katere je ustanovljena, za privesek meščanske stranke. In še hujše je, če mora nositi odgovornost za njene napake.

Ako vlada med vsemi, ki so dejanski sodelavci v pokretu, enotnost v načelih in enotnost v njihovih izvajanjih, bo vpliv te enotnosti vedno večji na vse te vrste. Izvršila se bo duhovna izprememba v njihovih vrstah, da sami ne bodo vedeli kdaj. Naenkrat bodo čutili v sebi dolžnost, da so tudi oni aktivni pokre-

taši. To duhovno skupnost moramo graditi in forsirati radi samih nas. V nas je še veliko egoizma. Pa tudi politično meščanstvo se trudi, da bi z raznim vbrzganjem ubijalo zavest skupnosti in odgovornosti napram organizaciji v posameznih članih ali celo skupinah. Često nastopajo gibanja, ki niso v skladu z nalogami organizacije, ampak le produkt osebnih misli ali pa zaslepljenosti.

Mi se sicer ne brigamo, kaj rečejo o našem gibanju voditelji te ali one nasprotno delavske organizacije. Če je potrebno, povemo svoje načelno stališče, ugotovimo napake in nič več. V preostre in politične polemike se ne spuščamo. Ne zaradi strahu ali slabosti, ampak zaradi delavstva samega. Mnenja smo namreč, da je tak način boja, kakor so ga uvedle politične stranke in kakršnega rade uporabljajo tudi nekatere delavske strokovne organizacije, za delavstvo škodljiv, ker neti nepotrebno sovražstvo, ustvarja nezaupanje in malodušnost, čestokrat pa omogoči raznim »delavskim« voditeljem, da izpeljejo akcije, ki so njim osebno v korist, delavstvu pa v škodo. Prepričani smo, da bomo vojevali v tem pogledu najuspešnejši boj, ako bomo do potankosti duhovno enotni, ako bomo dokazali, da smo strokovno neodvisni in sicer bolj kakor katerakoli druga delavska strokovna organizacija, in ako bomo dokazali, da smo neizprosno dosledni v tem, kar učimo, če gre za pravice delavstva. Le na podlagi dejstev in prakse bodo morali umolkneti razni člankarji, kakor je bil eden v zadnji »Svobodi«. Meni, da je zelo duhovito pogruntal, ko piše, da smo krščanski socialisti brez imena in nas po izborni reviji, kakršne mimogrede povedano ne morejo skupaj spraviti člankarji okoli »Svobode«, imenuje besedkarje.

Nobeno gibanje ni brez opozicije. Tudi naše ne. Vse tiste, ki se zbirajo po raznih tajnih sestankih in se izdajajo za poslance te ali one osebnosti, ki pa zelo malo ali prav nič ne sodelujejo pri pokretu, vabimo na občni zbor, da pred delegati povedo svoje zadeve. To je edini forum. Vabimo jih radi tega, ker nečemo nikogar odbijati. Zahtevamo pa, da morajo brezpogojno priznati sklepe občnega zbora, naše najvišje instance. Sicer bomo morali ugotoviti, da niso iskreni pokretaši, ampak le iskateљи samih sebe.

Sedanji čas hiti z velikanskimi koraki v bodočnost, v katerih se kažejo že nove družabne in gospodarske oblike. Zato zahteva ta čas od nas vseh popolno jasnost. Jasnost v načelih, jasnost v delu, jasnost v javnem udejetvovanju. Občni zbor bo moral rešiti tudi to nalogo.

Radi tega vsi delegati na občni zbor, da sodelujete in odločate.

Bratje in sestre pozdravljeni!

JSZ priredi na predvečer občnega zbora v soboto 4. junija ob 8 zvečer v dvorani Delavske zbornice dramo

„DVA BREGOVA“

Tovariši iz Ljubljane in bližnje okolice, kakor tudi delegati, ki dospejo v Ljubljano že ta dan, iskreno vabljeni!

Bridko pripoznanje

»Slovenec« z dne 22. maja t. l. je moral napisati članek z naslovom »Ostarela stranka«. S to značbo je menil krščansko socialno stranko v Avstriji. Povod za tako obsodbo pa je dal strahovit poraz ki ga je utrpela ta stranka pri zadnjih volitvah, zlasti na Dunaju, kjer je morala skoraj polovico svojih glasov prepustiti fašistom.

Moderno orientirani krščanski sociologi in politiki so že davno kazali na zastarelost stranke. Tudi mi smo v svojem listu ugotavljali usodepolne napake prelata Seipla. Saj je bil on središče vsega delovanja v stranki. V imenu katoličanstva je zahteval disciplino in absolutno uklonljivost vseh pozitivno vernih v Avstriji. V imenu katoličanstva je vodil boj proti socialni demokraciji. Toda to katoličanstvo je bilo le formalno. Stara resnica je, da je formalno katoličanstvo poguba prav vsem. Tiste, ki še verujejo, korumpira, indiferentne odvrča, nasprotnike še bolj utrjuje v njihovem prepričanju. Katoličanstvo je močno le, če ga potrjuje življenje. Tako katoličanstvo pa ni meščastvo, ne nejasno, ampak borbeno. Borbeno zato, ker hoče resnice in načela, ki izvirajo iz teh resnic, uveljaviti v javnem življenju v vseh oblikah.

Kako se je uveljavljala krščanska socialna stranka v tem oziru? Gospodarsko je šla čisto na desno. Kapitalisti vseh branž, od hišnih posestnikov do tovarnarjev, so našli v njej najboljšo zaščitnico. Politično so demokracijo vedno bolj zavračali. Močna roka je bila ideal političnih voditeljev. Znan je bil izrek Seiplov ob priliki dunajskih nemirov, ko so prosili, da naj bo prizanesljiv napram demonstrantom: »Nobenega usmiljenja! Takrat so vsi meščanski listi, ki se ponasajo, da so voditelji krščanskega ljudskega gibanja, poveljevali »velikega« velikega državnika. Toda ta močna roka je koristila le socialdemokratom, krščanski socialni ideji pa zelo škodovala in končno se je morala vmakniti le v formalni naslov, v praksi je ni bilo.

Ni čudno, da so bili voditelji vedno bolj zmešani. Proti naraščajoči sili nasprotnikov niso upali postaviti sile svojih v življenju oživotvorjenih načel, iskati so morali zaveznikov. Te so našli pri fašistih in liberalno orientiranem meščanstvu, torej pri slojih, proti katerim so se je nekaj borili. Mi smo že davno predvidevali fiasko te stranke. In prav je, da ga je doživela. To je edino zadoščenje vsem iskrenim katoličanom v Avstriji. Kazen pa tudi ni smela izostati zaradi svetosti krščanstva samega. Nevarno je namreč v imenu krščanstva voditi nekrščansko politiko. Ako bi imela taka politika stalno vrednost, gorje narodom!

Razvoj in poraz te stranke pa je zanimiv tudi z delavskega stališča. Včasih je bilo krščansko socialistično delavstvo v Avstriji močnejše. Vodil ga je preizkušeni in brez dvoma idealni Kunschak. Preteklost dokazuje, da ni vodil delavske organizacije dovolj odločno in previdno. Ni ji znal ohraniti popolne svobode. Udinjal se je preveč stranki, s čimer je škodoval načelno in akcijsko delavskemu gibanju. Da, tista prokleta politična disciplina je škodovala že marsikje delavskemu gibanju. Ta politična disciplina je ubijala dušo in zavest delavstva v lastnih vrstah, med delavstvom na splošno pa je vzela ugled in zasejala nezaupanje, zlasti pa odbijala delavsko mladino od krščansko socialističnega gibanja. Krščansko socialna stranka v Avstriji je jasek in visokoviden opomin vsakemu delavskemu gibanju na krščanskih načelih. Tudi za nas. Zato je naše geslo: Pod vsakim pogojem svo-

bodni, nikomur hlapci, najmanj pa kakšni politični stranki in njenim pokvarjenim voditeljem. Pošteni Kunschak je vztrajal pri stranki do popolnega poraza. Umaknil se je z lepo gesto, češ da se zopet vrača nazaj k delavcem. Mi verujemo v dvig krščanskega delavstva, dvomimo pa, da bo dvig mogoč pod vodstvom Kunschakovim. Tudi politika ima namreč svoje obveznosti do naravnih in nraavnih načel. V še večji meri pa tista politika, katero postavljajo na krščanske temelje. Sicer ima politika svoje lastno polje. Toda od moralnih temeljev se pa vseeno ne sme odstraniti. Kompromisi so v življenju sicer več ali manj potrebni. Brezpogojnih kompromisov in kompromisov, ki bi kruto žalili krščanske resnice, ne bi smela krščanska politika nikoli poznati. Zato bi morali krščansko politiko voditi le možje, ki so globoko verni, ki živijo le za ideje krščanske politike, ki so pripravljene za te ideje doprinesiti tudi največje žrtve. Le taka politika bi bila odredišna, le taka politika bi imela stalno linijo. Stalno linijo bi pa imelo tudi časopisje, ki je na razpolago tej politiki. Danes nimamo krščanske politike s stalno linijo.

Zato pada politični in moralni ugled kristjanov, zlasti med delovnim ljudstvom. Delovno ljudstvo je namreč v bistvu po naravi zdravo in ne more delati skokov, kakor jih dela tako zvana krščanska politika. Delovno ljudstvo opazuje po svetu te-le smrtne skoke: Krščanski državniki ustvarjajo naredbe, ki znižujejo plače delovnim slojem, dočim bogataše le božajo, nasvetujejo, podpisajo in krepijo več ali manj ostre režime, dočim hočejo pa prav isti državniki veljati za zaščitnike malega človeka, za borce za svobodo, demokracijo, veljati hočejo sploh za ljudi, ki jim manjka le en korak do barikad.

Takih skokov delovno ljudstvo ne ume in jih obsoja. Delovno ljudstvo dobro ve, da se mora boriti za svoje pravice, za svoj obstanek, za tako družabno in gospodarsko ureditev, da bo izkoriščanje dela onemogočeno. Ve pa tudi, da se mora voditi taka borba organizirano, resno in z vso iskrenostjo. Ve, da je drugačen boj podoben plamenu od prediva, ki hitro vzplapola, pa ravno tako hitro ugasne. Ni prav nobenih posledic, razen da se kdo opeče.

Ravno radi tega tudi mi poudarjamo vedno: Tovariši! Zavedajte se, da se morete in smete udejetvovati le v lastni delavski organizaciji in potom delavske organizacije. Tukaj je vaše torišče. Le potom lastne organizacije boste mogli izreči in uveljaviti svojo voljo. Kdor gre preko tega, dela v svojo lastno škodo in v škodo svojih tovarišev. Da! Tak delavec je izdajalec lastnega stanu. Prav za vsakogar mora veljati sklep in povelje:

Brez lastne delavske organizacije, brez vrhovnega vodstva, ki je postavljeno z delavsko voljo, ki je odgovorno le delavstvu, nobene obveze, nobenega koraka! Vaš voditelj je le vaša organizacija.

Tovariši!

Da ne bo zmede, naj veljajo za delegate sledeča obvezna navodila: Občni zbor se prične ob 9. uri dopoldne. Tovariši, ki bi prišli z poznejšim dopoldanskim vlakom, naj se nemudoma podajo v Delavsko zbornico na občni zbor. Zavedati se mora vsak, da je ta dan posvečen organizaciji. Zato mora vsak vztrajati do konca na občnem zboru in se udeleževati debate o poročilih in delovanju vodstva.

Ob drugi uri popoldne je skupno kosilo. Tudi to naj vsak upošteva.

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Elektrotehnični uslužbenci

Zirovnica. Ker se ni mogel vršiti občni zbor na binkoštno nedeljo, se bo gotovo vršil 12. junija t. l. ob 9 dopoldne v prostorih gostilne Svetina v Zirovnici. Vabljeni ste vsi uslužbenci KDE.

Odbor.

Viničarski vestnik

Slamnjak. Ob lepem številu viničarjev združenikov se je vršil II. redni občni zbor »Viničarske kreditne zadruge« v Slamnaku pri Ljutomeru na binkoštni ponedeljek. Kljub gospodarski in denarni krizi, se je druga v poslovnem letu 1931 dokaj povoljno razvijala, da smo njenega začelka res lahko veselili. Nanovo je bil izvoljen v nadzorstvo tovariš Vencelberger Janez, glavni zaupnik naše viničarske strokovne skupine pri Veliki Nedelji. Najvažnejše omembe iz tega občnega zbora je predlog o brezobrestnih posojilih. Občni zbor je pooblastil načelstvo, da pripravi vse potrebno za zbirko potrebnega kapitala med združniki in vlagatelji, katerega bi uporabljali izključno za brezobrestna posojila. Drzen začetek, toda imamo korajžo.

Iz centrale. Svoje proletarsko življenje je dokončala in se preselila v večnost viničarka tov. Matjaškovič Verona, stara 82 let in članica skupine Sv. Miklavž pri Ormožu. V posmrtnem skladu je bila že od januarja 1931, zato se je po poslovniku izplačalo 500 Din posmrtnine. Sedaj prideta v pobiranje prispevkov 8. in 9. slučaj združen na eni položnici. To pa zategadelj, da prihranimo na položnicah, člani pa vsak po 50 para poštnih stroškov.

Zmagala je pravica. Prepogosto se še dobe slučajni in ljudje, kateri svojemu tovarišu ne privoščijo, da bi dosegel svoje pravice. Žal, med viničarji je še precej takih, tudi med organiziranimi. Ko je moral tov. Grmič Martin nastopiti tožbeno pot zoper svojega gospodarja Josipa Mursa in ko je tajnik zveze prizadetu viničarju šel v vsem na roko, so to nekateri zamerili in smatrali kot nepotrebno izpostavljanje strokovne organizacije. Dne 18. maja t. l. se je vršila pri okrajnem sodišču v Ljutomeru že druga razprava, pri kateri je tov. Grmič zmagal na čeli črti. G. Mursa nosi sodnijske stroške in 1000 Din mora plačati viničarju nagrade za pobiranje sadja, enomesечно plačo, 10 težakov prešanja in odškodnino za poškodovani krompir. Tozaj pravica se je izkazala! To smo zabeležili ne zaradi razsodbe, ampak v svarilo in dokaz onim, ki z delavcem (čeprav dostikrat sami niso nič več), tudi v največji nesreči, stiski ali krivici nimajo sočutja, ampak se za sklado leče postavljajo na stran gospode. Krščanski socialist pa tako nikdar storiti ne sme, ako s svojim življenjem hoče služiti svoji ideji, delavski pravici in strokovnemu pokretu.

Krivico, ki zadene enega izmed nas, moramo smatrati, da smo z njo prizadeti vsi. To je potem prava delavska skupnost. Ljubezen bližnjega ne zahteva od nas samo sočutja in pomilovanja, ali morda le miloščine in podpore, v slučajih krivice zahteva, da kot stanovski tovariši solidarno nastopimo s stisnjeno pestjo in z odločnim glasom ter se v borbi potegnemo za prizadetega. Oklevanje, bojazen pred mamonom, hlimba napram izkoriščevalcem, morda za glažek vina, ne daje nikdar uspehov strokovni organizaciji delavstva. Zamera sem ali tja. Kadar gre za pravico svojega bližnjega, za tovariša, tedaj moramo vzeti ravno pot. To dela potem odločnost in kremito značajnost, ki stavi pravega moža, na pravo mesto in v strah nasprotnikov. Tovariši dobro si zapomnite to!

Sv. Miklavž pri Ormožu. Redni mesečni sestanek skupine se je vršil 22. maja. Razpravljali smo o tekočih zadevah in dogodkih skupine ter o našem stanovskem kreditnem združništvu.

Sv. Bolten pri Središču. Seje odbora skupine dne 22. maja se je udeležil tudi tajnik zveze tov. Rozman. Prošnja za tobo lo ni bila rešena ugodno. Poleg strokovne organizacije moramo razmahniti tudi svoje združništvo. Vsak viničar bodi član »Viničarske kreditne zadruge. Najmanj tri deleže vsak in možnost brezobrestnega posojila je tu.

Občni zbori naših skupin se vrše za ta mesec v sledečem redu: dne 12. junija pri skupini Kapela. 19. junija pri skupini Sv. Barbara pri Mariboru. Dne 26. junija zjutraj skupina Fram, popoldne pa skupina Zgornje Hoče. Dne 29. junija pa pri skupini Sv. Barbara v Halozah.

Združništvo

Delavsko združništvo. Dne 22. maja se je vršil VI. občni zbor delavske hranilnice in posojilnice v Hrastniku. Iz poročila posnemamo, da je ta zavod lansko leto zopet lepo napredoval in dosegel lepi čisti dobiček. V načelstvu in nadzorstvu so se izvršile spremembe radi krajevnih združnih potreb.

Prihodno nedeljo bo občni zbor posojilnice na Dolu.

NAROCI BESEDO

iz neorganiziranih rajonov

Fram. Ko so odhajali ljudje na praznik Sv. Rešnjega Telesa od popoldanske službe božje, jim udari v nos nenavaden vonj praznega oljnate mase iz bližnje oljarne. Pa pravimo, da je kriza. Tudi oljarna se izgovarja na krizo, zlasti če gre za pravice delavcev. Da bi takim ljudem dopovedali, da ni praznovanja Gospodovega dne le božja postava, ampak tudi socialna pravica vsakega delavca, nimamo upanja. Njihov pogled je obrnjen le na dobiček.

Pa bo prišla kazen tudi za tako pražnje. Saj vemo iz evangelija, da sta dva davka. Sicer bi se hotela današnja kapitalistična družba otresti obeh: svetnega in božjega davka. Davka Bogu že davno ne daje več. Cesarji daje le toliko, v kolikor so izrečno prisiljeni, v večini pa itak prevajujejo tudi ta davek na delovno ljudstvo. Pač pa dajejo v polni meri davek bogu mamonu; tako bo moralo človeštvo plačati tudi božji davek na ta ali oni način v celoti. Nedelje in prazniki imajo namreč 24 ur, ne pa le dopoldne par ur.

Priznavamo pa, da je nedeljsko delo mogoče največ radi nezavednosti delavstva. Še vedno menijo ljudje, da se bo vsak posameznik najbolj branil in da je celota manj močna kakor eden. Narobe svet. Saj je znana povest o butari palic. Delavec je in bo ostal suženj, če se ne bo organiziral.

Krekova družina

Duhovne vaje. O Binkoštih 15. 16. in 17. maja so se vršile v »Domu duhovnih vaj« v Ljubljani duhovne vaje za članstvo Krekovih družin. Udeležba iz Jesenic 3, iz Koroške Bele 6 in iz Hudejame 3 skupaj 12 fantov. — Glejmo, da bodo prihodnje duhovne vaje boljše obiskane. CKD se zahvaljuje voditelju duh. vaj, P. Ramšku, kateri se je potrudil, da so duhovne vaje tako dobro uspele in upajmo, tudi obrodile sad.

Branimo strokovno organizacijo!

Po izrednem naključju smo dobili v pregled pogodbo, boljše rečeno, posebne vrste službeni red, ki ga vsiljuje grofovski vinogradnik, inozemec, tukaj vsem svojim viničarjem. Taka pogodba, kakor je ta, ni v skladu prav nič s pravicami viničarjev po sedanjem viničarskem redu. Zato bi jo lahko viničarji vsak čas odklonili in zahtevali tako, kot to mora biti, da je zraven tolikih dolžnosti, tudi nekaj pravic, vsaj zakonitih. Zato nam vzbuja še posebej zanimanje zadnja točka te pogodbe ki se glasi: »Prepoveduje se organiziranje, tativna in vsako zoperstavljanje ter se za take prestopke takoj iz službe odpusti.« Samo iz teh par besedec se vidi vsa nesramna samoglavost in kapitalistična miselnost posestniška, predvsem pa vinogradniške buržoazije, po kateri delovnemu človeku, od katerega prav za prav žive, ne bi smela pripadati niti najosnovnejša človečanska pravica samoohranitve in kruborbe, niti se jim ni treba ozirati na čut poštenosti in osebne časti viničarjev. Da bi se pogojno moralo krasti, smo pač prepričani, da tak službeni red, oziroma pogodba med nami prav nikjer ne obstoji. Ali ni to več, kakor nesramno izzivanje, če se poštenim viničarjem predloži v podpis pogodbe, ki obsega določila glede tativne, kakor, da bi bili člani kakšne tolovajske tolpe. Ali se ne pravi to, vse viničarje sploh imeti za tatove in za nezanesljive ljudi? In zoperstavljanje? Nikdar se še ni zgodilo, da bi se kateri viničar, vsaj z besedo svojemu gospodarju upiral, ako mu je isti pravično odmerjal njegov zaslužek in ako je ravnal z njim tako, kot je za človeka dostojno. Pogodbena prepoved organiziranja pa nam jasno pove, da dotični viničarji ne smejo biti člani svoje stanovske organizacije »Strokovne zveze viničarjev«. Vse organizirane viničarje stavi toraj ta pogodba v vrsto tatov, hujšakačev in nepokornežev. Kaj se to pravi! In po vrhu je sestavil to pogodbo še naš človek, domačin — grofov šafar. Grof sam je dal samo svoj lastnorčni podpis.

Nihče! Najmanj pa kakšen inozemski aristokrat ali njegov šafar in še kdo nima pravice braniti in groziti nobenemu našemu državljanu, da se po svoji svobodni volji in po stanovski potrebi ne bi smel organizirati v društvih, kot n. pr. viničarji v »Strokovni zvezi viničarjev«, katere obstoj je potrdila oblast. Viničarji kot nižje vrste »folk« naj le garajo in molčijo v svoji brezmejni obubožanosti

na vse čase. Vse ono, predvsem pa strokovna organizacija, kar bi moglo ta delavski razred dvigniti in mu dati več kruha, to pa bi bilo po mnenju take gospode in njihovih privržencev nedovoljeno? Nikdar in nikoli! Časi fevdalizma in valpetov so minuli. Od nekdanj trpinčeni in do mozga izkoriščani naš viničarski proletarijat stopa danes v novo fazo. Hoče pošteno delati, hoče pa imeti tudi svoj pošten zaslužek. Zaveda se svoje delovne sile, zato hoče biti upoštevan in enakovreden. Kjer se posameznik ne more priboriti do svojega dostojanstva, se mora poslužiti združene sile, svoje strokovne organizacije. Kdo pa danes več krade? Ali ne vsi tisti, ki delavstvu naših goric odtrgujejo še ta bori zaslužek; sami pa nemoteno žive naprej svoje udobno življenje, ki naše žulje zapravljajo po raznih zabaviščih in letoviščih itd. Če je kriza, naj bo za vse, ne samo za onega, ki nič nima. Kdo se bolj zoperstavlja celo zakonitim pravicam delavstva, če ne najbolj zopet ravno tisti, ki podobno, kakor ta pogodba, preganjajo zavedne in poštene viničarje radi strokovne organizacije? Ki se protivijo viničarskemu redu; ki špekulirajo z vsemi sredstvi, kako bi to delavstvo še bolj pritislili in ga opeharili za te drobtinice, ki jih še danes ima?

Tovariši viničarji! Ne samo slučaj te poniževalne pogodbe, ampak na vseh

Sprehod po socialnem polu

Socialno politična zakonodaja je priborena zaradi zaščite delavstva. Socialna zakonodaja bo le tedaj delavstvu koristila, ako jo bodo vsi izvajali, in sicer delavci, delodajalci, pa tudi nadrejene oblasti.

Delodajalci nimajo posebnega interesa nad izvajanjem socialne zakonodaje. Ako bi bili v svojih mislih in v svojem srcu pošteni, bi imeli interes. Kajti socialna zakonodaja ima namen, da prispeva k mirnemu sožitju delavca in podjetnika ter da zboljša gospodarski položaj delavca. Naš podjetnik pa gre preko tega cilja samo radi tega, ker mu nalaga izvajanje socialne zakonodaje malenkostne dolžnosti. Ker ni upati, da bi se mišljenje podjetnikov izpremenilo, zato mora skrbeti delavstvo samo, da socialna zakonodaja izvajajo. Ako pa hoče imeti delavstvo v tem pogledu uspeh, je potrebno dvoje: 1. Da socialna zakonodaja pozna. Prepričan sem, da je še ne pozna najmanj dve tretjini delavstva. 2. Da je trdno odločeno, da ne dopusti, da bi socialna zakonodaja kršili bodisi podjetniki bodisi delavci sami ali pa oba skupaj.

Kako izgleda v tem oziru? Vzemimo zakon o zavarovanju delavcev. Ta zakon natanko določa, kdo je obvezen zavarovanju (§ 3.), da mora delodajalec vsako tako osebo prijaviti tekom 8 dni (§ 10.), da mora pa pri prijavi natanko navesti celoten zaslužek zavarovanju podvržene osebe, v denarju in naravi (§ 22.), da plača delavec polovico prispevka za zavarovanje zoper bolezen, polovica prispevka za borzo dela, ves prispevek za del. zbornico, da trpi ves prispevek za zavarovanje zoper nezgodo delodajalec (§ 35.), ako ne prijavi delodajalec pravočasno ali pa pravilno svojega delavca, trpi prav vse prispevke za neprijavljeno ali nepravilno prijavljeno dobo delodajalec sam (§ 11.), prispevke, ki odpadejo na delavca ali nameščenca, sme delodajalec odtegniti ob prvem izplačilu, ko je dospel plačilni nalog. Ako tega ne stori, sme odtegniti te prispevke pri delavcu le še, ako ni minul en mesec, pri nameščencu, ako nista minula še dva

koncih imamo nasprotnike, samo radi naše strokovne organizacije. Zakaj? Zato, ker le po strokovni organizaciji smo močni in lahko imamo svoj vpliv, s katerim smo že dostikrat prekrizali račune marsikomu. Pa tudi zato ker hodimo točno svojo določeno pot naše borbe za zboljšanje položaja, predvsem pa za odpravo vnebovpijočih krivic, ki se gode danes še marsikateremu viničarju. Ne zmenimo se za laskanje, ne za grožnje, ne za podtikanje, ampak mi zajemamo le iz ideje krščanskega socializma, katerega osnovne temelje imamo v okrožnici »Rerum novarum«. Zato vztrajamo dosledno vsi, ki se v tem pravcu borimo za boljši družabni red. Krščanski socialisti biti se pravi, biti borivec z dejanjem, za pravice vseh tlačanih in oropanih. Pri tem ne iščemo osebnih koristi, ampak samo to, da zadostimo svoji dolžnosti o ljubezni do bližnjega, radi katerega pravice, če treba tudi sami prenašamo vse žrtve in ovire, pa tudi krutost nasprotnika, če je to treba. Le tako zgrajena naša delavska skupnost bo mogla izvršiti svojo veliko nalogo, zato pa bo imela vedno samo radi tega odkritih in neodkritih sovražnikov. Že samo korajža, da vztrajamo, nam daje polovico zmage! Viničarji, viničarke, vsi v svojo strokovno organizacijo do zadnjega! Ne levo, ne desno, ampak naravnost naprej!

meseca od zadnjega izplačila, ko je dospel na delodajalca plačilni nalog (§ 35., 8 odstavek).

Se danes se dogaja, da so delavci prijavljeni v prenizki mezdni razred, ker delodajalec namenoma ne navede vseh dohodkov delavčevih. n. pr. da ima pri njem hrano. Dokler je delavec zdrav ali če se ne pripeti nezgoda, gre. Saj so zaradi tega prispevki nižji. Toda, ko zbolijo ali ko se delavec ponese, potem pa nastajajo spori in dolgotrajna uradna poizvedovanja, ker ni delavcu vseeno; če dobiva podporo po višjem ali nižjem razredu. Največkrat pa delavec ne ve, da se lahko pritoži in dobiva nižjo hranarino ali rento, kakor bi jo sicer, če bi bilo vse v redu.

Nezavedni delavec je ogoljufan tudi pri plačevanju prispevkov. So podjetniki, ki odtegujejo delavcu tudi polovico prispevka za nezgodo. Tako postopanje je protizakonito. Ko bi poznal delavec zakon, bi pomolil podjetniku pod nos dotični paragraf. Če se ne bi hotel ukloniti, bi poklical na pomoč svojo strokovno organizacijo, odnosno delavsko zbornico. Isto je, če odtegne podjetnik prepozno, to je šele po enem mesecu delavcu prispevek. Zakon radi tega določuje to, ker bi pozneje delavec ne mogel ugotoviti, ali je ta odtegljaj pravilen ali ne.

Ravno tako žalostno sliko nudi izvajanje zakona o zaščiti delavcev. Ta zakon natanko določa, koliko časa se sme delati v posameznih podjetjih (§ 6.). Podaljšanje delovnega časa se sme izvršiti le, če pristane nanj štiri petine delavcev s tajnim glasovanjem. § 10. določa, da mora biti vsako prekočasno delo nagrajeno s 50%.

Važna določila obsega tudi § 17. o nočnem delu žensk in mladoletnih delavcev. Ženske brez razlike starosti in mladoletni delavci izpod 18. let se ne smejo zaposlovati ponoči.

Vsa ta določila se stalno grobo kršijo. Krivdo nosi delavstvo, ker je nezavedno, neorganizirano in se ne briga za svojo lastno korist. Resničen je pregovor: Najdražja je neumnost. Dostavili bi še, pa nezavednost.

Doma in po svetu

Uradno se poroča: V noči z 29. na 30. t. m. sta blizu križišča ulice Miloša Velikog in Nemanjine neki orožnik in dežurni sluga ustavila neko osebo, ki je nesla kartonasto škatlo in jo odvedla k organom uprave mesta Belgrada, ki so ugotovili, da se v škatli nahaja peklenški stroj, montiran na uro. Aretirana oseba je trdila, da je zavoj našla na ulici Miloša Počerca in ker se ji je zdel sumljiv, ga je vzela s seboj, da ga izroči oblastvom. Okoli 23.30 je eksplodiral peklenški stroj

blizu tiskarne Djura Jakšič na Bataldžamiji, v istem času pa so odkrili še drugi peklenški stroj na nedograjeni stavbi urada za zavarovanje delavcev. Ta peklenški stroj so z intervencijo gasilske čete zažgali brez škode. Veliki peklenški stroj so našli na zgradbi druge moške gimnazije; tudi tega so o pravem času demontirali. Demontirane peklenške stroje so predali strokovnjakom, da ugotove, od kod izvirajo in vse druge podrobnosti, potrebne za nadaljnjo preiska-

vo. Eksplozija ni napravila nobene druge škode, kakor to, da je popokalo nekaj šip na sosednjih zgradbah. — Preiskava je v teku.

Kralj se je odpeljal iz Beograda v poletno kopalnico blizu Niša.

Zupnik Janko Barle je odložil svoj poslanski mandat. Vzrokov odstopa ni navedel.

Tudi Ljubljanska kreditna banka je prišla zaradi sedanjih denarnih razmer v težkoče, tako, da je deloma ustavila izplačila za stare obveze. Za vladnega komisarja banke je bil imenovan senator dr. Novak.

Nemčija je že tik pred fašistično vlado. Razvoj dogodkov gre z docela nepričakovano hitrico. — Na prvi seji pruskega deželnega zbora so se silovito stekli fašisti in komunisti. Ta pretep je učinkoval kot nekaj signal za pretepanja in streljanja po celi Nemčiji. — Po tej predigri je sledil odstop Brüningove vlade. Predsednik republike Hindenburg je zahteval njen odstop. To je tisti Hindenburg, za katerega so se tako vneto borili socialni demokratje in katoliški centrum. Hindenburg hoče na zahtevo generalov in veleposestnikov vsekakor pritegniti v vlado Hitlerja. Vsega tega je kriva breznačelna in kompromisarska politika socialnih demokratov in brezumna taktika komunistov, ki po ulicah streljajo fašiste, v parlamentu in splošno politično jih pa podpirajo. Zraven pa še centrumška »previdnost« s svojo sredinsko politiko, ki hoče zajeti »vse staneve in je pripravljena paktirati sedaj z desnico, da kaže, pa tudi s samimi prokletimi »socialisti«. Mase ljudstva pa gredo za Hitlerjem. Volitve v Olden-

Jože Gostinčar:

Iz naše preteklosti

V roke mi je prišel list slovenskih krščanskih delavcev »Glasnik« iz leta 1898. List se mi zdi zanimiv, ker prinaša v št. 34 z dne 31. decembra leta 1898 uvodni članek z naslovom: »Kje stojimo slovenski krščanski socialisti?«. Ta članek izvira prav gotovo iz peresa dr. Kreka, ki je tedaj vse načelne članke za »Glasnik« sam spisal in jim dal programatičen značaj. Zdi se mi, da je za današnjo »Katoliško javnost« potrebno, da ga prinese »Delavska Pravica« ker se more v njem ogledati marsikak kritik sedanje delavske organizacije v Jugoslovanski strokovni zvezi. Članek se glasi:

»Naš sovražnik pada, mi pa rastemo. Vedno več nas je in vedno globlje prodirajo v ljudstvo naša načela. Prišli smo že tako daleč, da se ne bojimo samo s splošnimi besedami, marveč od nas zahteva slovenska javnost, da ji pokažemo v dejanski sedanjosti točna politiška in socialna pota, pa katerih je hoditi narodu do zmage. Razširili smo tekom časa svoj načrt in vglobili ga ne samo sredi nekega odbora, marveč med ljudstvom. Nekaj posebno važnih točk, ki jih ravno sedaj moramo poudarjati, navažamo v nastopnih vrstah:

1. Najvažnejše dolžnosti, ki jih imamo krščanski socialisti, so nam dolžnosti do Boga in najsvetejša pravica nam je, izvrševati te dolžnosti. Tu ne odstopimo niti za ped. Vse, kar pospešuje pravo katoliško mišljenje in življenje, nam je tudi z našega socialnega stališča ljubo in drago.

2. Vlado smo zvesti sinovi in hčere in ostanemo. Ima bogatejših in bolj uvaževanih podložnikov, a zvestejših nima. V dušo svojih somišljenikov smo polagali vedno to misel in dogodki zadnjega leta so pokazali, da živi v njih nepremagljivo. (To je dr. Krek zapisal za tedanje Avstrijo. Koliko bolj pa to drži za njegov ideal — Jugoslavijo.)

3. Narodnost nam je socialno načelo. Politično oslobojenje našega naroda je nemogoče, če ostanemo gospodarski brez pomena. Gospodarski razvoj nam je nemogoč, če se ne oklenemo višje politiške ideje. — Težimo po tem, da se združimo s Hrvati. Da dobimo v gospodarskem oziru potrebne opore in da se hkrati rešimo škodljivega nemškega in laškega vpliva, nam je pri srcu zveza naše države z Rusijo.

4. Socialci smo. Zato upoštevamo svetost, pa tudi meje avtoritete in zasebne lasti. Neomejene oblasti ne priznavamo nikomur, razen Bogu. Neomejenega izvrševanja zasebne lasti tudi ne moremo dopuščati. V ta namen, da bi

burgu so temu nov dokaz. Močno so nazadovale vse stranke, tudi centrum.

Avstrijsko vlado je sestavil kršč. socialc, dr. Dollfuß. Ima nalogo, da vzdrži državo pred finančnim polomom in pripravi jeseni volitve. — V Innsbrucku in na Dunaju so bili veliki pretepi med fašisti in soc. demokrati.

Tudi Poljska preživlja hudo finančno krizo. Državne finance so sila razrvane. Zato se je obrnila na Francijo, da bi dobila posojilo. Imeli bi radi kakih 600 milijonov frankov. Pa tudi Francija rabi denar in težko, da bi bilo kaj iz tega.

Romunija je gospodarsko čisto na tleh. Državne blagajne so popolnoma prazne. Rešitev bi bilo posojilo, za katero so zaprosili Francijo. Francoski strokovnjak pa, ki je pregledal romunske državne finance, je podal tako porazno poročilo, da je francoska vlada sporočila romunski, da ji posojila ne more dati.

Grčija ima novo medstrankarsko vlado, ki bo izvedla volitve meseca avgusta.

Zlato še vedno teče iz Amerike v Evropo V zadnjem tednu so ga naložili za 75 milijonov dolarjev, od tega samo v dveh dneh za Francijo 30 milijonov dol. Ameriška rezervna banka ima zlata komaj še za predpisano krtje dolarja. Kaj zopet hočejo doseči s temi odtegnitvami Francozi? Morda popuščanje Amerike glede vojnih dolgov?

Nad Španijo vzhaja krvavordeča zarja socialne revolucije. Revolucionarne strokovne organizacije in komunisti so proglasili splošen štrajk. Po vseh večjih krajih je prišlo do spopadov med revolucionarnimi delavci in policijo. Vlada in parlament pa besedičita medtem, ali naj dobi Katalonija avtonomijo ali ne.

se zasebna last izvrševala pravično, težimo po združni organizaciji. Namesto mrzlih strojnih sil, namesto trdih pestij velikega kapitala, hočemo, da zavladajo pravne sile ljubezni in pravičnosti. Zato pa hočemo oživiti stanovska telesa in v ta namen ustanovljamo in podpiramo zadruge delavskih stanov.

5. Demokratije smo. Ljudstvu hočemo priboriti politično moč in mu s tem vrniti pomen, ki mu pripada. Splošno, naravnostno, enako (in tajno) volivno pravico zahtevamo, ker smo prepričani, da samo z njeno pomočjo moremo premladiti nadušljivo družbo. Naše demokratsko načelo nas ne uči sovražstva, marveč ljubezni. Vsakemu, kar mu gre!

6. Zato pa skušajmo politično vzgajati ljudstvo, učiti ga prave verske, narodne in socialne zavesti. V naših vrstah ne potrebujemo samo oseb, marveč predvsem razuma in znanja. Ne damo si na slepo ukazovati; kar nam velja razum, kar nam potrjujejo dokazi, velja za nas.

7. Strankarski nismo, ker se še — vedno rodimo. V svetem, rešilnem gibanju stojimo in ne odbijamo nikogar, kdor se sam hoče nesebično prepričan pridružiti. Strankarski tudi zato nismo, ker ne priznavamo vodstva kakih oseb, ker se namreč združujemo samo okrog svojih svetih idej in za nje živimo, za nje, če treba, tudi umrjemo.

Sovražnikov se ne bojimo. Vajeni smo boja. Svet ima še dovolj grobov za nje, če nočejo drugače.

Taki smo in drugačni ne bomo! Bog nam pomozil!

Tale Krekov članek, ki je izšel v »Glasniku« pred štiri in tridesetimi leti, jasno dokazuje, da se Jugoslovanska strokovna zveza nahaja v resnici na pravi Krekovi poti. Da so pa njeni klevetniki in sovražniki zašli na stranska pota, v počast osebnih stremljenj in kapitalizma.

Leta 1932

Če poudarjajo strokovne organizacije, da mora delavstvo budno stati na straži in se neuklonljivo boriti za svoje pravice, pravijo podjetniki, da je to prenapeto, ker ustvarja nedobrotost delavstva napram njim. Kdor pa pozna položaj bliže, bo pa vedel, da je miselnost podjetnikov preveč sebično usmerjena, radi česar ne vidijo v delavcu sočloveka, ki ima pravico do dela in življenja. Le radi tega so mogoči med podjetniki pojavi, ki bi se zdeli sploh nemogoči,

ker so absolutno poganski in ki temelje na absolutno suženjski miselnosti.

Neko podjetje stoji na stališču, da hoče imeti zaposljene le samce. Oženjen delavec je izključen. Prigodilo se je, da je delal v tem podjetju mlad, pošten, soliden in vseskozi zanesljiv. Porabil pa je svojo pravico, ki mu jo je Bog dal že v naravi, izbral si je družico in se poročil. Ta svoj korak je moral vestno skrivati pred svojim delodajalcem. Če bi živel s svojo družico v konkubinatu, bi mu tega ne bilo treba. Ker se je pa poročil, je moral svojo poroko zakrivati. Končno je pa delodajalec le izvedel, da je poročen. Takoj ga je poklical na odgovor. Prve besede so bile: »Ali ne veste, da ne trpim v svojem podjetju oženjenih delavcev?« Konec je bil, da je moral fant zapustiti službo.

Človek ne najde besed, da bi mogel

Postavimo dr. Kreku spomenik v Ljubljani

Ob Krekovi smrti je bila naša javnost tako prepričana, da mora veliki mož dobiti v Ljubljani primeren spomenik, da so pričeli prihajati prispevki v ta namen, še preden je bil Krek pokopan in preden se je ustanovil kak odbor za zbiranje potrebnega denarja.

Prvi odbor za Krekov spomenik je pod predsedstvom pisatelja dr. Fr. Detele postavil Krekovi orjaški nagrobnik na pokopališču. Ni pa nadaljeval dela, da bi bil postavljen Krekovi spomenik v mestu, ampak je preostanek denarja v znesku Din 21.454. izročil mestnemu magistratu ljubljanskemu za dijaške ustanove, časteč na ta način skrbnega dobrotnika dijaštva.

Vendar pa so čutili Krekovi znanci in prijatelji vsa leta po njegovi smrti, da bi moral biti Krek, ki je bil tisočerm zvest tovariš in vodnik, vsaj po svojem kipu navzoč med narodom, na katerega je bil navezan z vsem srcem. Povsod ga pogrešamo, naj srečavamo naše oči vsaj njegovo podobo, kadar nas privede pot v slovensko prestolico. Krekovi bodo postavljali v raznih oblikah spomenike še razni rodovi — en spomenik mu pa morajo postaviti v Ljubljani.

Delavsko združništvo

Delavstvo je napravilo na polju samopomoči en korak naprej. V Ljubljani so osnovali: »Produktivno zadrugo kleparjev, inštalaterjev in sorodnih strok.« Svoj sedež ima zadruga v Ljubljani, Gregorčičeva ulica 11.

Zakaj so ustanovili samostojno zadrugo? Znano je, da se napravi le težko korak, o katerem še ne vemo, kakšen bo v bodoče. Ali bo gotov, odločen, ali pa šibak. Pregovor pravi: Sila kola lomi. Tako je bilo pri kleparjih in sorodnih strokah. Sredi njihujše zime so odpuščali mojstri pomočnike in delali le z vajenci. Kljub temu, da je tako obratovanje protizakonito in kljub temu, da je v tej zadevi posredovala tudi Delavska zbornica, se niso pogreški popravili. Zato je bilo tekom zimske sezone 80 odstotkov kleparskega delavstva brez dela in brez zaslužka.

Kleparji so pa solidni delavci. Vajeni dela od zore do mraka, poleg tega strokovno na mestu. Zato so pričeli misliti na to, kako bi prišli do primerne eksistence z lastno močjo. Odločili so se in ustanovili zadrugo.

Čudno je to. Če otvori novo podjetje samostojen podjetnik, ni prav nobenih

dovolj ostro zbičati tako postopanje. Kaj vse se je moglo goditi v duši tega mladega moža in njegove žene, ko sta zvedela, da sta ob kruh, za to, ker sta poštena, ker sta sklenila zakon po lepi krščanski navadi tako, kakor zahteva vera.

Pa za to se ne briga podjetnik. Za njega je glavno to, da mu postava to dopušča. Noče pa vedeti, da so postave, ki so nad človeške postave in ki tudi izrekajo ob svojem času težke, a vedno pravične sodbe.

Ta dogodek le potrjuje naš nauk: Da se more in mora delavstvo uveljaviti le v svojih delavskih strokovnih organizacijah, da more le potom delavskih strokovnih organizacij prinesiti človeštvu novega duha in z njim novo, človekoljubno pojmovanje gospodarstva in vsega javnega udejstvovanja.

staviti na enem najvidnejših mest v naši domovini tudi njegovi sodobniki in prijatelji, ki so neposredno uživali Krekovo navzočnost.

Zato se je obnovil odbor za Krekov spomenik in se obrača tem potom na vso javnost s prošnjo: Vsak, ki se zaveda, kaj je bil Krek Slovincem in vsem južnim Slovanom, naj pošlje svojim razmeram primeren prispevek, da dobi Krek v Ljubljani spomenik, ki bo dvigal nas vse k delu, po katerem je postal Krek velik.

Saj »če ti postavimo spomenik, ga postavimo najboljšemu, kar je v nas: tvoji veri, tvojemu upanju in tvoji ljubezni — bodočnosti svoje domovine, Jugoslovanstvu!« (Zupančič ob Krekovi smrti).

Prispevki naj se pošiljajo na naslov: Odbor za Krekov spomenik v Ljubljani, Dunajska c. 38. (Združna zveza).

Za pripravljalni odbor:

Jože Gostinčar, predsednik, dr. Jakob Mohorič, blagajnik, Ivan Dolenc, dr. Dinčko Puc, Oton Zupančič, Rihard Jakopič, dr. Franc Ks. Lukman, Filip Uratnik, Vinko Zor, Srečko Zumer, dr. Franc Stele.

zaprek od strani drugih podjetnikov. Tukaj je pa bilo drugače.

Delodajalci so hoteli to namero na vsak način udušiti. Vse mogoče se je poskušalo, da bi se onemogočila ustanovitev te zadruge. Tako smo doživeli v zadnjem času, da so vse tiste, za katere se količkaj čuti, da so delali pri zadrugi, enostavno vrgli na cesto. K temu bi pripomnili samo to, da naj bi gospodje mojstri oziroma delodajalci bolj upoštevali svoje delavstvo in ga ne poznali samo tedaj, kadar mu to donaja dobiček. Tedaj bi tudi izostala stremljenja delavstva po osamosvojitvi. Gotovo je, da delavstvo ne dela tega iz kake nagajivosti, marveč radi tega, ker ga k temu tira življenska eksistenca. Kdo more vendar zahtevati od delavca, da bi celo zimo zdržal brez vsakega zaslužka posebno še oni, ki imajo družine. Zato je pozdravljati delo teh neustrašenih delavcev, ki so si ustvarili nekaj svojega. Želimo samo, da dobijo simpatije široke javnosti in naj njihovo podjetje kar najlepše procvita. Po svojem namenu, zlasti pa točni in strokovni izvedbi del zasluzi gotovo zaupanje prav vsakogar.

Branimo strokovno organizacijo!

Pretrsljiva statistika

Pretrsljiva statistika.

Nemška vlada je izdala poročilo o delovanju državnega zavoda za posredovanje dela in za podporo brezposelnim leta 1931.

V letu 1931 je bilo povprečno brezposelnih 4.409.370 oseb. Ako upoštevamo še družinske člane, je bilo navezanih na brezposelno podporo okoli 18 milijonov oseb ali 1/3 nemškega ljudstva.

Celotna podpora za te osebe je znašala na leto okoli 3 milijarde mark.

To je pretrsljiva slika brez moči bogate države, katero vlada velekaptal. Ni čudno, da so družabne razmere v Nemčiji vedno bolj napete. Na razburkanem morju ljudi se zmagovito dvigajo le skrajni poli — desnica — levica. Tak gospodarski in družabni red pač ni od Boga hoten. Dve sili sta, ki bi mogli prineesti rešitev: Ali tista sila, ki združuje v svoji roki silno gospodarsko moč in ki

ima edina dobiček od gospodarstva ali pa delovno ljudstvo samo. Saj vendar tvori ogromno večino. Ljudstvo bi pa moralo biti za to vzgojeno. Tako vzgojo pa dobiva le organizirano ljudstvo. Dokler ne bo po svoji organizirani sili prevzelo vodstvo države samo v roke, bodo številke šle še visoko nad 18 milijonov. Zopet jasen zgled, kako potrebna je organizacija.

To in ono

Hrastnik. Preteklo nedeljo je bila v šoli vaješka razstava, ki je bila zelo dobro obiskana. — Na binkoštno nedeljo si je noge poškodoval tov. Vilko Ramšak, tajnik kr. mladine. — Svoje mesto kot blagajnik pri cerkvenem stavbnem društvu je odložil tov. Vilko Eržen. Omenjeni ima največ zaslug pri tem društvu in je najzornost osebnost v Hrastniku. Odstopil je tudi kot

Za letovišče

Uspelo nam je izpopolniti obutev, ki jo prodajamo na tako nizko ceno, da jo zamore vsakdo kupiti. Tudi vi boste zadovoljni z našo poletno obutvijo. Prepričajte se:

39.-

Vel. 19-26 Vrsta 4441-05
Za deklice: zračni lahki platneni polčevlji z gumijastim podplatom, okusne oblike.

39.-

St. 3-8 (19-26) Vrsta 4432-37
Otroški platneni čevljički v sivi barvi z gumijastim podplatom. Praktični za vsakdanjo nošnjo.

49.-

Sandali, ki ne žulijo niti nog niti žepa. Otroški št. 22-26 Din 39.—, št. 27-34 Din 49.—. Ženski št. 25-38 Din 59.—. Moški št. 39-46 Din 69.—.

69.-

Vrsta 2145-09
Lahki in udobni ženski čevlji iz sivoga platna z zaponko in prožnim gumijastim podplatom. Za malo denarja venko zadovoljstvo.

V VSEH NASIH PRODAJALNAH KUPITE DOBRE IN CENENE NOGAVICE MOSKE ZA DIN 7.—, ŽENSKÉ ZA DIN 25.—, 9.—.

član. Radi tega je, kar je bil, in je vzrok njegovega odstopa iskati v nesrečnih krajevnih prilikah.

V Turčiji bodo sežgali tobak srednjih in slabih kvalitet, da dvignejo s tem ceno orientalskega cigaretnega tobaka; tako je sklenil kongres turških trgovcev s tobakom, in je vlada ta sklep odobrila. Torej isto kot pšenica v USA in Kanadi, kava v Braziliji itd. —

Orjaški novi topovi. Na angleških pomorskih vajah na Severnem morju so preizkusili nove vrste topove in granate, katerih učinek presega baje vse dosežane uspehe na tem področju. Za cilj je služila ladja »Emperor of India«, ki se je v par sekundah potopila. Novi topovi so iz nove vrste sestavljenega jekla, ki ga imenujejo strokovnjaki nikelchrom. Top je zgrajen po Kruppovem načelu, da mora biti cev popolnoma masivna, ne pa v krivi črti izstrugana. — Novo jeklo je tako silno prožno, da je mogoče izdelovati tako dolge cevi, kakor se doslej ni zdelo mogoče. Na ta način se začetna brzina izredno pospeši. Ker je novo jeklo znatno lažje, tudi vprašanje teže ne dela nobenih ovir.

Radio

Statistika postaj v Evropi.

Trenutno štejejo sedaj v Evropi 260 postaj. Od teh ima 78 postaj vsaj 0,5 KW, 78 jih ima po 1 KW, 22 po 2 KW, 13 po 5 KW, 6 po 7 KW, 26 po 10 KW, 8 po 13 KW, 11 po 15 KW, 8 po 20 KW, 4 po 25 KW, 3 po 30 KW, 4 po 35 KW, 2 po 40 KW, 8 po 50 KW, 2 po 55 KW, 15 po 60 KW, 2 po 75 KW, 6 po 100 KW, 2 po 120 KW, 1 po 180 KW, 2 po 150 KW. — Vse evropske postaje skupaj imajo 4157 KW. Vsem na čelu je Rusija, ki izkazuje 1073 KW, njej sledi Nemčija s 675 KW, Anglija s 478 KW in Francija (s severno Afriko) 322 KW.

Se ena vrsta krize...

Kriza se pojavlja tudi pri ameriških tovarnah za izdelovanje radijskih aparatov. Vzrok te krize je sicer docela naraven. V Združenih državah je sedaj 16 milijonov aparatov v uporabi, torej je država prišla do neke meje nasičenosti, ki se umetno ne bo dala zvišati. Edina rešitev bi še bil izvoz, s tem pa je tudi veliko težav. Od aprila 1930 do decembra 1931 je bilo v ZD prodanih 8 milijone aparatov, to pa s takimi popusti, da je bil dobiček za izdelovalce malenkosten. Nekatere firme, ki jim izdelovanje radijskih aparatov ni bila glavna zaposlitev, so to izdelovanje sploh opustile. Druge pa se ozirajo za drugimi možnostmi in novo orientacijo: izdelovati so pričele hladilnike in druge praktične električne priprave. Celotno zvezo izdelovalcev radijskih aparatov je v modri preudarnosti že prekrstila: National Federation of Radio Associations je sedaj National Association of Radio, Refrigeration and Electrical Distributors.

Za kratek čas

Jasen odgovor. Umrli je visok uradnik. Neki poslanec je hotel spraviti na izpraznjeno mesto svojega prijatelja. Zato je šel k ministru in posredoval v tem smislu. Minister pa je odgovoril: »Če mu prija krsta umrlega, zakaj ne.«

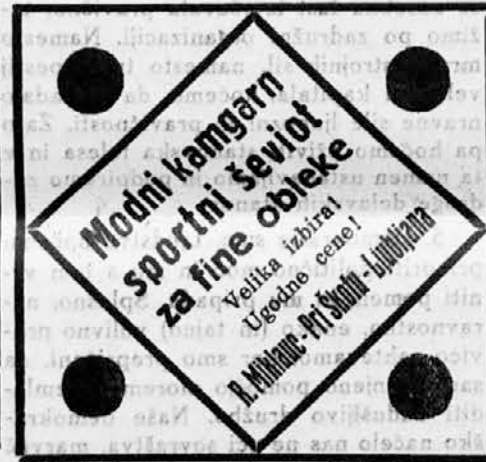
Slika sodobnega zakona. Novoporočena žena, ki je preživela več let v pisarni, doma pa nič delala, je hotela takoj prvi dan po poroki presenetiti svojega moža z dobro potico. Pripetilo pa se je, da je mož, ki je jedel to potico, kar naprej pljuval. Ko ga vpraša žena po vzroku, ji je odgovoril: »Želo veliko jajčnih lupin je v potici.« Na te besede prinese mlada žena »Kuharico« in reče: »Poglej! Tukaj je vendar zapisano: »Vzemi 15 dkg moke, 4 cela jajca...«

Čitaj »Delavsko Pravico«!

WALLETT EXPRESS

Vašo
moško
damsko
garderobo
zlika.
kemično čisti
najceneje le
WALLETT EXPRESS
Šmartinska cesta 24/II.
(kavarna »Viadukt«)
LJUBLJANA

Sprejema se tudi v trafikah:
Florjanska ul. 12, Marijin trg 6
in v shrambi gostilne Figovec,
Dunajska cesta, dvorišče.

Gostilna „pri Jerneju“

SV. PETRA C. 85

se priporoča vsem bralcem, po ebno pa obiskovalcem veleselja, kjer bom ločil najboljša vina v paviljonu na veleselju.

ROZMAN FRANČ

Čevlji PENIK

so najboljši in najcenejši. Posebno delavski čevlji se priporočajo.
Kolodvorska ulica št. 35 - Ljubljana

Kdor želi imeti prvovrstno bodisi slovensko, nemško ali kromatično harmoniko, naj se obrne na tvrdko

DRAGO JANC LJUBLJANA

BOHORIČEVA ULICA 9
izdelovalec harmonik

kateri jamči za vsako pri njem izgotovljeno harmoniko 2 leti. Na zalogi ima vse dele in glasove za harmonike. V Vašem interesu je, da se pred nakupom obrnete na gornjo tvrdko in priložite znamko za odgovor

Naroči »BESEDO«!

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

Kakor v snu vidi, kako se vrt in travnik polni z ljudmi. Vaška brizgalna pridrdra, tudi na helentalški poti je že živo.

Trikrat, štirikrat plane v plamene, hlapci za njim, potem omedli od bolečin in se zgrudijo sredi gorečega hleva...

Mozeg pretresujoč krik iz ženskega grla mu še enkrat odpre oči.

Zazdelo se mu je, kot da bi videl nad svojo glavo Elsbethino obličje, izginjajoče v megli, potem se nad njim spet sklene noč...

V prvi zori je šel žalosten sprevod po poti na Helenental čez poljano. Dva borna leštvnjaka, ki sta počasi ležala drug za drugim. Na njima je našlo prostora vse, kar je od Heidehafa še ostalo.

Na prvem vozu je ležal njegov gospodar, v slamo zadelan in z odejami povit in pokrit z ranami in v nezavesti... Bleda, drhteča ženska, ki se je zaskrbljivo sklanjala nadenj, je bila tovarišica iz njegove mladosti.

Tako si ga je prišla iskat.

»Spravili ga bomo h kateri od sester,« je rekel gospod Douglas, a položila je roke Pavlu na prsa, s katerih so visele sežgane cunje, kot da si ga hoče za zmeraj osvojiti, in je odvrnila:

»Ne oče, on pojde k nam!«

»A tvoja svatba, dete — gostjel«

»Kaj me briga svatba!« je dejala in veseli ženini je ves prepadel vstal poleg nje.

Na drugem vozu je ležalo tisto malo pohištva, ki so ga rešili, star naslonjač, nekaj predalov s perilom, knjigami in zvezki, lončene skledice, žehar in dolga očetova pipa. —

Kam pa je šel ta?

Edini, ki bi morda vedel o njem kaj povedati, je ležal tu nezavesten, koncem koncev že skoraj v smrtnem boju.

Ali je bežal? Ali je našel konec v plamenih? Dekle so našle njegovo spalnico prazno in o njem nobenega sledu.

»Nič dobrega ne slutim,« je dejal stari Douglas. »Tako nekaj trapastega je imel že od nekdanj v sebi, in če bomo jutri našli v sipinah njegove kosti, mi bo jasno, da je sam zanetil skedenj in se potem vrgetl v plamene.«

Ko so pa hoteli zapeljati v Helenentalu na dvorišče, so zaslišali s strani skednja tožeče pasje tuljenje. Zagledali so tuje ščene, ki je prednje tace upiralo na temno gomilo, ki je ležala pred njim. Od časa do časa je pes potegnil za nekaj, kar je bilo na pogled kot rob obleke.

Douglas je dal v strahu ustaviti in je odšel v tisto stran. Našel je na tleh truplo iskanega. Njegove poteze so bile grozno spačene in roke še napol dvignjene, kakor da je kar v hipu ostrmel v kamen. Poleg njega je ležal razbit pisker in škaflica vžigalic je plaval v luži petroleja, ki je stekel po kolesnicah kakor po žlebovih.

Sivi orjak je sklenil roke in izmrmral molitvico. Ko se je vrnil k vozu, se je tresel po vsem telesu in oči so mu bile polne vode.

»Elsbeth, poglej,« je rekel, »tam leži truplo starega Meyhöferja. Hotel je zažgati naš dom, pa ga je Bog udaril.«

»Bog ne zažiga skednjev!« je odvrnila Elsbeth in se ozrla nazaj na goreči dvor, odkoder je vstajal temno moder dim v motno jutro.

»Toda, kaj ni božja namera, da smo se rešili?«

»Če nas je kdo rešil, potem nas je tale!« je dejala Elsbeth.

»Kaj? On da je vse žrtvoval, da je postal požigalec — samo zato, da —?«

»Vprašaj ga!« je dejala brezsvično in v ustajajoči tesnobi sklenila roke na prsni ter glasno zatarnala.

»Bog daj, da bi mogel še kdaj odgovoriti,« je mrmral Douglas. Potem je velel nekaj hlapcem, naj spravijo truplo starca v hišo. Po zdravnika so

že poslali, sam pa se je hotel odpeljati do sestri in jima javiti.

Gostje so se z zmedenimi obrazi metali naproti vozu, ki se je ustavil pred ovenčano verando.

»Elsbeth, kakšna pa si? Elsbeth, pazi nase!« so klicale tete in se delale, kot da jo hočejo vzeti medse.

»Pojdite v stran!« jim je odvrnila in se s kretnjo groze branila tipajočih rok.

Tudi veseli ženini, ki je to noč igral prav žalostno vlogo, je prišel in ji poskušal prigovarjati, naj se oddalji od brezmočnega telesa. Toda premerila ga je z zmedenim pogledom od vrha do tal, kot da se ne spominja, da ga je kdaj videla. — V njem je moralo vzrasti čuvstvo, kako brez vsake vrednosti je zanjo — Pobit in preplašen jo je pustil v miru.

Tete so lomile roke in letele nad gospoda Douglasa, ki je čakal na voz in korakal gori in doli pred hlevi. Njegova silna prsa so se težko dvigala, grmaste obrvi so se stiskale in iz oči so streljali bliski. — Zdelo se je, da mu buri, po duši vihar.

»Usmili se!« so klicale ženske, »spravi Elsbeth h počitku, — mora se oddahmiti, zdi se, kot da bo zblaznela.«

»Če je tako, kot pravi ona,« je mrmral predse, »če je žrtvoval premoženje in posest! — Gromska strela, pustite me v miru!« je zavpil nad ženskami, ki so ga obkrožale.

»Toda pomisli na Elsbeth,« so klicale, »Ob dvanajstih mora priti župnik — kakšna pa bo?« ... »To je njena stvar!« je zakričal. »Pustite jo, naj dela, kar hoče. Natančno ve, kaj počenja.«

V hipu, ko so dvignili Pavla z voza, je prišla od vrat pešica hlapcev, ki so nosili truplo njegovega očeta.

Obe telesi so tesno drugo za drugim prenesli v »belo hišo« in pes je cvileč in vohaje stopal za njimi. Bil je žalosten sprevod.

Elsbeth je spravila Pavla v svojo spalnico, zaprla je vrata in sedla poleg na posteljo.

Tete so zastoj prosile za vstop.